

Nro. 6.

A' FELS. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indált Bétsből, Kedden Januarius 21 - ik napján
1806 - ik esztendőben.

B é t s.

Ritka példa, hogy valamellyik Európai nemzet a' maga valamelly szerentsétlen történet miatt lak- helyét el hagyni kényszeritetett uralkodó Fejedel- mét olly nagy szív szakadással óhajtotta, 's olly rendkívül való belső 's külső örömmel fogadta volna, mint ezen népes városnak jó szívű lakosi a' mi két hólnapi távolléte után rezidentiájá- ba vissza tért igen jó Fejedelmünket *II. Ferentz Császárt* és A. Királyt. — *XII. Károly Svéciai Ki- rály* 1709 ik esztendőben Junius 27 ik napján tör- tént Pultavai szerentsétlen ütközetje, és egész ár- madiájának Oroszoktól lett el töröltetése után,

magának Török Országban menedék helyet keresni, 's öt egész esztendeig *Benderben* magánosságban élni kénstelített. Mennyi inséget, nyomorúságot és szorongattatásokat kellett azon idő alatt a' még azon időben minden pallérozás nélkül szükölködő 's durva természetű Oroszoktól Svécia Orzágnak szenvedni, akárki is képzelheti: még is mindazonáltal 1714-ik esztendőben, *Stralsundba* lett vissza menetele után leg kisebb jobból sem tettett ki, hogy az ő vissza menetelén nagyon örvendettek volna jobbágyai, meg lévén arról győztetve, hogy nem I. Péter Orosz Császár, hanem az ő Királyoknak heves indulatja, 's nyugtalan természete volt azoknak a' nyomorúságoknak, oka a' mellyeket ők az ő egész uralkodása alatt szenvedtek.

A' közelebb múlt posta napon, úgy mint Januar 17 ikén (nem pedig 18 kán, mint a' betűszedők hibásan tette) költ Magy. Kurirban, a' többi közt azt jegyzettük meg, hogy az Eö Kir. Felségek eleikbe Jan. 16-ik napján ment A. Aushriai Statusok deputatusainak szószollója gyökeres oratióval fogadta légyen Eö Felségeket. Ez a' Szószolló Landgróf *Egon Fürstenberg* volt, 's következő beszéddel beneventálta ő Cs. Kir. Felségeket:

„Alsó Aushriának leg hivebb, 's leg engedelmesebb Rendei, ebben a' szívszakadva várt szempillantásban Csász. Kir. Felségtekhez közelgetnek. Azt az őket lelkesítő tiszta szivből származott örömet, melly ő benne leg kegyelmesebb Fejedelmeknek 's ennek Felséges élete társának szemlélésen támadt, inkább érezni, mint sem szóval ki magyarázni lehet, és az általok szenvedett sok

nyomorúságot igen enyhítik. Ebben a' szomorú időpontban is uralkodó Fejedelmekhez és a' Fels. Auszriai Házhoz való fedhetetlen hiveségeket 's tántorithatatlan ragaszkodásokat épen úgy meg mutaták A. Auszriának Statusai, mint szinte annak egyéb lakosi, és tellyes tehetségek szerint azon igyekeztek, hogy hazafiúi burgóságokat és tetteiket a' jelenvólt idegen nemzetbeli hadi seregek előtt tekintetre méltókká tennék. Én kiváltképen különösen szerentsésnek tartom magamat, hogy ezen örvendetes alkalmatossággal, az A. Auszriai Rendeknek szószollójok lehetek, és köz jókivanásokat ezzel nyilatkoztathatom ki, hogy az isteni gondviselés Felségedet, 's Felséged uralkodását, számos elzandókig minden szerentsétlen történetektől meg őltalmazza."

A' Leopoldstadti hid, és a' verestoronny nevezetű kapu közt Eő Felségeknek hintaja meg alapodván, a' már előre oda állott városbeli Magistratus deputatusáinak szószollója Nemes *Wohleben* fő Polgár mester Ur illy gyökeres órátióval fogadta Eő Cs. Kir. Felségeket:

„Felséges Urunk! Az ide gyűlt népnek vigságos örvendezése, Felségtek várván várt vilíza jöveteleken való örömet, Felséged szentséges személye eránt való változhatatlan szeretetét, és a' Házhöz mindenkor, 's minden történetekben meg bizonyított hiveségét nyilvánvalókká teszi. — Hasonló érzékenységektől lelkesítettve jött Felséged elibe ezen régi Cs. rezidentiának falainál ezen városnak Magistratusa. — A' lakosoknak polgári virtusaik az el mélt nyomorúságos napokban minden próbatüzet ki állottak, 's magokat tántorithatatlanoknak lenni meg bizonyították. — A' fegy-

veres polgárság semmi veszedelemtől nem irtódzott, és a' köz tsendeffégetlok áldozatok mellett is fenn tartotta. Még a' Franczia hadi seregek is tsudálták annak bátorságát, álhatatosságát, és okosságát, és Felségedre nézve, nagyobb veszedelemben nagyobb áldozat tételekre is készen tartotta magát. Kivánnjuk szivükből, hogy Felséged, hiv polgári közt hofzasan, szereptséssan, 's állandó békeféssben élhessen, ditsőfésses öseinek uralkodó székeéből azon Magistratusra és polgarságra, a' kik Felséged bóldogságáért minden javaikat és életeket is fel áldozni késszek, kegyelmessen tekinteni méltotasson."

A' Fő Polgármesternek ezen mélységes alázatossággal tellyes belzédjére Eő Cs. Felsége azon igirat tételeit, mellyeket a' Bécsi hiv lakosokhoz intézni, és ezen folyó hólnap 15-ikén ki hirdette-tett Patensében tenni méltotatotott, ismét meg újtotta, 's azon hirdetménynek a' polgárság közt ujobban leendő közönségsé tételet, ezen hozzá ad assal meg parantsolta, hogy Eő Felsége annak sebeit a' már ki állott nyomorúságok után tehetségéhez képest meg gyógyítani leg főbb gondjának fogja tartani.

Góf *Wrbna* Eő Excellentiáját, a' ki a' Franczia hadi népnek Bécsben való lételek alatt, mint Eő Felsége képet viselt Cs. Fő Commissarius magát igen ditsiretsen viselte, és tellyes tehetségét arra fordította, hogy sem a' köztünk volt ellenség semmi fogyatkozást ne szenvedjen, sem a' köz tsendeffég meg ne háboritatódjon, leg főbb udvari Kamarás Urnak tenni, 's egyfersmind a' Sz. István vitési Rendjének nagy keresztével meg tisztelni méltotatotott Fels. Urunk.

A' közelebb múlt szombaton újabb öröm töltötte bé Bécs városa szivét. Tudni llik a' midőn az ide való valógatott polgárokból álló granatíros sereg a' belső város kapui előtt fekvő mezőségen a' végre állott volna ki, hogy Császár Eö Felsége őket meg szemlélye és a' fegyveres polgarságnak Eö Felsége távol létele alatt mutatott hiv szolgálatját meg köszönnye, Feldmarsal *Károly* Kir. Fő Herczeg azon Cs. Kir. gyalog és lovas seregeket, mellyek ide rendeltettek vala őrizetre, maga bé vezette; a' néző sokaságnak számtalan örvendező kiáltásai közt: — Ezen ide bé vezetett hadi nép négy Magyar 's két Német gyalog Regimentekből, úgy mint Herczeg *Ferdinand*, *Gr. Sztáray*. *B. Splényi*, *Wukassovich*, *Colloredo Wencel* és *Kerpen*; és két lovas Regimentből; úgy mint a' *Stipsits* Magyar Huszárokból, és a' *Károly* Fő Herczeg Uhlánusaiból állott.

Az ő Felsége szerentsés vissza jövedele után a' Status Cancellária is vissza jöttek, a' Bécsi Cs. udvarnál vólt; de a' Francia hadi népnek ide lett bé jövedele előtt; innen el távozott idegen Országi követ ministerek is; az Orosz ministert ki vévén:

Hadi Történetek.

A' múlt posta napon félbe szakadt *Hadi Történeteknek Historiája*.

Mivel Eö Kir. Fő Herczegségének attól lehetett tartani, hogy a' Marsal *Massena* Armadiája az Eö Kir. F. Herczegség vezérlése alatt lévő Cs. Kir. seregeknek az Olasz Országi Cs. K. Armadiával való egyességeket ketté vághattya; arra való nézve a' *Jellachich* és *Rohan* Generálisok hozzájok való menetelét bé nem várhatta; hanem

a' *Pusterthalon* keresztül *Karinthiának* hataráig magát vissza vonta.

Azomban *Lintzből* olly tudósítást vévén *János* Fő Herczeg, hogy *Marsal Ney* a' kórmányára bizatott *Fr. hadi néppel* *Judenburgon* által a' *Klagenfurti* országos úton előbre nyomúlani szándékozik, *Chasteller* F. M. Lajtinántot *Judenburg* felé, *Gen. Siegenthalt* pedig a' *Geili*, *Pontebai* és *Foeleri* völgyeknek fedezésekre küldötte. *Marsal Ney* a' *Tyrolisi* armadiának ketséges kimenetelű fekvését a' Fő Herczeg eleibe terjesztvén, annak fel adatását kívánta, de semmi választ nem kapott. Eö Kir. F. Herczega, szamtalan viszontagságai után, hadi népével együtt *Klagenfurthoz* jutott, a' hol ismét arról tudósittatván *Villachból*, hogy *Fr. Generál Marmont* *Novemb. 12-ik* napján *Gréczbe* bé rukkolt, és *Marburg* felé marsirozzék: Eö Kir. F. Herczega *Feistritzbe* marsirozott, és az ellenségnek nagyobb erővel leendő meg támadása végett, *Novemb. 27-ik* napján, magát kedves testverével *Feldmarsal Károlyal* öszve tsatolta. Kevés idővel azután, úgymint *Dec. 5-ik* napján, *General Chasteler* *Gréczből* a' *Franziákat* ki üzte, hanem az *Austerliczi* tsatát követett fegyverszünésben tett meg határozáshoz képest, azt nékiek ismét által engedte.

* * *

A' *Caldiero* mellett *October 30-ik* napján *1805-ik* esztendőben történt tsatának le írása.

Az ezen tsatáról ki adott tudósítást maga Eö Kir. Fő Herczega tétette fel, és elsőben is azokat a' Generalisokat emliti, a' kik ezen tsatában hasznos szolgálatot tettek; másodszor a' vezérlése alatt vólt, Cs. K. Armadiának azon tsata

előtt való fekvését írja le; *harmadszor* azokat az intézeteket beszéli elő, mellyeket az Ecs folyóvizén túl fekütt Francia Armadiának fővezére Marsal *Massena* Eö Kir. Herczegsége ellen tétetett; *negyedszer* azon nevezetes tsatának el kezdetését, folytatását, és kimenetelét fefti le.

1. Az Olasz Országi Cs. Kir. Armádia, ki vévén a' déli Tirolisba küldetett osztály sereget, következendő módon vólt ki állitva. Annak jobb szárnya, lovasság Generalissa Gr. *Bellegarde* vezérlése alatt 42 batallion gyalogságból, 's 24 eskadron lovasságból állott. Ezek között 24 batallion gyalogság, és 16 eskadron lovasság a' *Caldieroi* bé sántzolt tanyának védelmezésére, a' több 18 batallion és 8 eskadron pedig rész szerént az *Ets* mellett tanyázott avantgardához, az az, előjáró sereghez, és a' *Véronette* avagy *Verona* városának Ets folyó vizen innen fekvő részének őrizetére, rész szerént pedig a' Liseni hegyeknek elfoglalításokra, és a' déli Tyrolisba küldetett osztály sereggel való egyességek fenn tartására küldetett. —

A' mi a' 2-ik tárgyat illeti, a' *Caldiero* mellett lévő sántzal körül vétetett táborhelynek jobb szárnya, a' *Colognolai* tetőkig nyúlt ki, a' *Veronába* vivő tsinált uton *Caldiero* háta megett kereszttül vitt, és bal szárnyával egymásból folyó sántzolások által az *Ets* folyóviz töltéséhez támaszkodott. Az armadiának Gróf *Argenteau* F. M. Lajtinant vezérlése alatt lévő dereka, melly 22 granatiros, 's 16 batallionokból és 24 eskadronból állott, *St. Gregorio* mellett táborozott. Ennek háta megett vólt az én fő hadi szállásom *St. Stefanoban*. — Egy hat batallion véghelyi kato-

nákból és nyólcz eskadron lovasságból álló avantgarda Arcole mellett vigyázott, és az Ets folyóvizet tartotta szemén. — Az Armadiának F. M. Lajtinánt B. *Davidovich* vezérlése alatt lévő, és tizenegy batallionból 's hat escadronból álló bal szárnya a' Bevilaquai tábor helyen állott, 's hat batallion véghelyi katonákkal, 's 10 escadron lovassággal az Ets folyóviz alsó részén Chiuzzáig cordont vont.

Olly fel tétellel tettem én ezen intézeteket, hogy ha valamiképen az Ets folyóvizen az ellenség által akarna jönni, öszve kaptsólt erővel ellene mehessek, 's meg verhessem. Hogy vagy *Verona* mellett, vagy a' Bevilapuai környéken fogna az által jövetellel próbát tenni; könnyen gyánithattuk; *Verona* mellett azért, mivel azon környéknek fekvése az ellenségnek igen kedvező vólt, és már annakelőtte a' Vecchioi kastély védelmezése alatt egy hidat el is foglalt, 's azt nagyon meg erősítette; és ott meg sem lehetett az ő által jövetelét akadályoztatni. — *Bevilaqua* mellett azért, mivel annál fogva nagyon hízelkedett magának, hogy a' Caldieroi tanyát azon által jövele által hátrább nyomhattya.

A' mi a' 3-ik tárgyat nézi, igen egyenlő erővel fekütt *Massena* az Ets folyóviznek jobb partján, Veronába elegendő katona őrizetet helyezett, és a' Vecchioi 's Legnagogi kastélyokat is újabb bástyákkal erősítette meg. — Az ellenséges Armadiának nagy része és dereka *Veronán* túl állott, *Massena* fő hadi szállása most *Vallegióban*, majd *Villafrancaban* vólt; és a' Nápolyi Armadiának első osztályai minden nap várattak. — Octob. 29-ikén, reggeli hat órakor a' Vecchioi

kassély mellett lassanként által jött az ellenség a' maga hidján, egyzersmind az Ets folyó vizén is hat nagy hajókban által költözött, ott hajó hidat csinált, a' mi forpostyainkat hátrább nyomta, a' St. Leonardi tetöket el foglalta, és mind több több hadi eröt huzott magához.

Cs. Kir. Feldmarsal Lajtnant herczeg *Fürstenberg*, a' ki ármadiánknak azon részét commandirozta, viaskodva vonta magát a' Morzanói tetökre vissza olly feltétellel, hogy a' felső környéket hatalmában meg tarthassa, a' hová egynéhány véghelyi batallionok ki is vóltak már állítatva, és a' St. Anna mellett fekvő hegyek közé is egynéhány batallionok küldettettek.

Mihelyt a' Pantenai völgybe érkezett, és a' St. Giorgioi kapu eleibe ment volna az ellenség, leg ottan *Veronettét* (Verona városának Ets inneső partján fekvő, és Austriához tartozó részét) *Maffena* fel kérte. Az ezen városkában őrizeten vólt kevés számból álló katonák elégtelenek lévén az ellent állásra, abból kiköltöztek, 's az ellenségnek által adtak. Azonközben a' *Veronette* mellett állott Cs. K. seregek vele tsatába botsátkoztak, *Frimont* Generalisunk, a' ki avantgardenkat *St. Michele* mellett commandirozta, az ellenséges meg tamadásoknak keményen ellentállott; de végtére a' nagyobb eröt ki nem állhatván, szüntelen való tsatazások közt *Caldiero* mellé vonta magát vissza. —

(A' többi következik).

Magyar Ország.

Kassáról Jan. 10-ik napján 1806. A' mi itt mulató kedves vendégeink a' Kir. Herczegek

és Herczeg Asszonykák, a' mennyire tudom, friss egészségben vannak, és az ide való levegő éget szeretik. A' leg idősebb Kir. Herczeg Kis Asszony innen régen el ment még az Außerliczi tsata előtt Olmutzba, Doctor Meyer kísírte el. *Colloredo* Eő Excellentiája is egynéhány hetekig itt vólt mulatása után el ment innen Budára. Már az Orosz seregek is mind által mentek, itt igen betsülletesen viselték magokat, és valóba nem érdemlik, hogy *Napoleon* Francia Császár öket *északi Barbarusoknak* nevezze. *Kutusow*, *Buxhöwden*, *Pancratzion* Orosz Generálisok és a' Mecklenburgi herczeg egynéhány napig mulattak itten.

Az itt által ment Orosz katonáknak sok aranyok vólt, 5. 6. és 7. rh. forintokban váltogatták fel a' köz emberek től.

Az életoek az árra most nállunk így vagyon. A' buzának köbli (4 véka) 14, 15, 16 vonás forint; a' gabonának 13, 14; az Arpanak 11; a' zabnak 5. 6. Von. forint; a' húsának fontya 7 xr; a' szénának öli 80 rh. forint, a' bor és egyéb articulusok is igen drágak. (Egy Vonás forint 51 krajtzárból áll, ilyen forintal élnek Felső Magyar Országban a' Tiszán innen és Tiszántúl fekvő Vármegyékben; ellenben Alsó Magyar Országban 20 garasból álló, vagy rhénes forintal. Mivel az illy különbség az adásban 's vétésben hibát és zürzavart okozhat, jobb vólna az egész Magyar és Erdély Országban a' Rhénes forintokkal élni, annyival inkább mivel a' szerént vannak a' Cs. Királyi pénzek is verettelve.)

Orosz Birodalom.

A' Pétersburgi fő kórmányozóhoz, és egy.

...és mind a' hadi erőre ügyelő miniszterhez *Sergei Kusmitsch Waesminitinow* gyalogság Generálisához, a' múlt November 25 ik napján következő foglalatú levelet írt *I. Sándor* Orosz Császár *Olmutzból*: „A' Pétersburgi Publicumnak 's egy általlyában ezen kedves városom lakosinak erántam való szives indulatjokról küönbkülönbféle tudósítást vettem. — Melly igen kedves érzékenységet szült ez a' hir én bennem, tellyefféggel ki nem fejezhetem. Arra való nézve tegye Kigyelmed az én nevemben őket az én szives háladozósságomról bizonyossokká. Soha sem vólt az a' ditsőffég, melly egy illy betsülette méltó nemzetenn való uralkodásból reám hárámlik, előttem kedvesebb, mint most. Egyszersmind mindennek adassa Kigyelmed tudtára, hogy egyedül abba határozódik az én kívánságom, hogy azon méltóságra, mellyet viselek, magamat érdemessé tehessem, a' minthogy minden örömet egyedül ezen tárgyra is fordítottam. — *Sándor*.

Orosz hajós Kapitány *Krüsenstern*, a' ki a' vele lévőekkel egyetemben a' föld golyóbisát körül hajókázta, *Japonból* hét hólnapokig való ott múlata után, a' múlt Juniusban szerentsésesen *Kamtsatkába* jutott.

J e l e n t é s.

A' múlt September' közepén *Snell* felől azt a' jelentést tettem, hogy Leopoldi *Peni* vásárna annak 2-ik Darabját is le küldöm Titt. *Hüskúti Landerer Mihály* Typografus Urhoz — 's tellyesítettem is. December 24 ikén a' tisztelt Typografus Urnak levelét vevén abból láttam, hogy a' jövő Jó'sef napi *Pesti* vásárna, mind a' két Darabbal készzen lészzen.

A' munkának már ki nyomtatott első árku-
sát ugyan azon alkalmatossággal meg küldötte.
— Mond hatom, olly szép és nagyotska betűkkel
nyomtattattya, hogy a' Casseli Biblia betűi majd
semmivel sem szebbek ezeknél — az árra felől is
azt említette, hogy azt olly türhetővé teszi, mely
a' szegény sorsú vevőknek sem fog terhekre esni.

Kértem vala fellyebbi Jelentésemben is a'
Nagy Tiszteletű Lelki Pásztorokat, hogy ezt a'
Könyvet méltóztassanak Híveiknek ajánlani, és a'
meg szerzésére rá birni — most ismét meg újji-
tom azon kérésemet, hogy mivel leg inkább a'
köz nép' hasznára tételik közönségeslé; ne terhel-
tessenek annak ki jövedele felől azt bizonyossá ten-
ni, és újra javasolni.

A' mindennapi szomorú tapasztalás tanittya,
hogy a' bujaság' tüze a' nélkül is lángal ég, ha
a' veztegető Románok olajja rá nem töltetik is
— mennyivel szentebb szándék és igyekezet azt
óltani, mint gerjeszteni! Ha illyen forma könyvek
nagyobb számmal jelennének meg a' Magyar Kö-
zönség előtt, szembetűnő lenne annak haszna. Én,
a' mint egygyik Darab elibe tett rövid Elöbe-
szédben is meg irtam, ha látni fogom, hogy ez ked-
vességet talál Magyarjaink előtt, *Hálai Prédiká-
tor T. T. Wagnitz Úrnak* illyen foglalatú 6
Darabjait is idővel, ha élek, nyelvünkre által
teszem. *Csákváronn Jan. 6-dikánn 1806-dik
esztendőben.* —

Kováts Sámuel
Prédikátor.